

Obsah

Zkratky a vysvětlivky	13
Úvod	15
Symbol, alegorie a podobenství	18
Ráz biblické řeči	20
Symbols, ne popis	21
Co vlastně Písmo je?	22
Bez Ducha svatého to nejde	23
Předpoklady výkladu	24
Místo Zjevení v rámci Bible jako celku	27
Kniha Zjevení a jiná apokalyptická literatura	29
Pár střípků z dějin výkladu	29
Chronologický pohled	32
Čtyři výkladové přístupy	42
Preteristický pohled	42
Historizující pohled	43
Futurizující pohled	44
Idealistický neboli básnický pohled	45
Otázka autorství	45
Doba vzniku	47
Místo vzniku	50
Spory o kanonicitu	50
Členění knihy Zjevení	51

Symbolický význam čísel	52
Čtyřka ve Zjevení	52
Pětka ve Zjevení	52
Šestka ve Zjevení	52
Sedmička ve Zjevení	53
Osmička ve Zjevení	54
Desítka ve Zjevení	54
Dvanáctka ve Zjevení	54
10 000 ve Zjevení	54
Třetina ve Zjevení	54
Nejčastěji citovaní autoři	55
Vysvětlení některých termínů	57

Komentář ke knize Zjevení 59

Úvod a pozdrav 61

1. kapitola 61

Brzy 62

Anděl 63

Blahoslavenství 65

Sedm duchů 67

Králové země 68

Alfa i Omega 71

Dopisy sedmi sborům (*1. vidění*) 73

Soužení, království a vytrvalost 74

Oči jako plamen ohně 78

Meč 79

První a poslední 81

„Rozpory“ v knize Zjevení 82

Hvězda 84

Andělé sedmi sborů 84

<i>Dopisy sedmi sborům</i>	86
2. kapitola	86
<i>Znám tvé skutky</i>	88
<i>Nikolaité</i>	90
<i>Strom života</i>	92
<i>Druhá smrt</i>	97
<i>Bílý kamének</i>	102
<i>Jezábel</i>	106
<i>Ledviny i srdce</i>	109
<i>Soud podle skutků</i>	110
3. kapitola	114
<i>Jako zloděj v noci</i>	116
<i>Bílá roucha</i>	118
<i>Kniha života</i>	118
<i>Obyvatelé země</i>	124
<i>Nové jméno</i>	126
<i>Závěrečná poznámka k listům sedmi sborům</i>	131
Sedm pečeti (2. vidění)	133
4. kapitola	133
<i>Trůn</i>	135
<i>Čtyřiaadvacet starších</i>	137
<i>Blesky, hlasy a hromy</i>	138
<i>Čtyři živé bytosti</i>	139
<i>Doxologie</i>	144
5. kapitola	144
<i>Beránek</i>	148
<i>Beránek je Bůh</i>	150
<i>Beránek je hoden otevřít svitek</i>	151
<i>Nová píseň</i>	152
6. kapitola	154

<i>Jezdci na koních</i>	155
<i>Jak dlouho ještě</i>	162
<i>Nebe</i>	166
7. kapitola	168
<i>144 000</i>	170
<i>Vynechání pokolení Dan</i>	173
<i>Skupiny lidí</i>	174
8. kapitola (3. vidění)	179
Sedm trubek	181
9. kapitola	189
10. kapitola	200
11. kapitola	207
<i>Měření</i>	207
<i>Svatyně</i>	208
<i>Tři a půl roku</i>	209
<i>Šelma</i>	214
<i>Radost z utrpení a smrti Božích služebníků</i>	216
Sedm znamení (4. zjevení)	223
12. kapitola	223
<i>Krev Beránkova a slovo svědectví</i>	234
13. kapitola	239
<i>Zapsáni v knize života</i>	244
<i>Označení</i>	249
<i>666</i>	251
14. kapitola	253
<i>Dva extrémní názory na spásu a odsouzení</i>	260
Sedm misek (5. vidění)	268
15. kapitola	268
16. kapitola	272

Babylonská nevěstka (6. vidění)	286
17. kapitola	286
18. kapitola	297
<i>Vyjděte z jejich středu</i>	300
19. kapitola	311
Nevěsta Beránkova (7. vidění)	314
20. kapitola	323
<i>Tisícileté království</i>	327
<i>Propuštění Satana</i>	329
<i>Věčné zatracení</i>	332
21. kapitola	336
22. kapitola	348
Kristův příchod	352
Exkurs: Drahé kameny	361
Drahokamy tvořící základy hradeb nového Jeruzaléma	365
Drahé kameny z náprsníku velekněze	369
Další drahé kameny v Písmu	373
Pokus o výklad	375
Náprsník velekněze	375
Kdosi jako karneol a jaspis a moře jako křišťál	376
Hradba nebeského Jeruzaléma a brány z perel	377
Voda života jasná jako křišťál	379
Ozdoba Lucifera	379
Bibliografie	381

Úvod a pozdrav

1. kapitola

1,1

Zjevení (n.: Odhalení) **Ježíše Krista, které mu dal Bůh, aby svým otrokům ukázal, co se má brzy stát. On to prostřednictvím svého anděla** (ř.: A poslav skrze svého anděla, to) **naznačil svému otroku Janovi.**

■ zjevení

Řecky *apokalypsis*, což znamená rovněž „odhalení“. *Kalyptó* znamená řecky „skrývám“, *apokalypťó* „odkrývám“.

Toto slovo ovšem označuje i určitý literární žánr dnes již neexistující. Existovalo Zjevení Petrovo i jiná Zjevení; Janovo Zjevení je jediné, které se dostalo do biblického kánonu. (Viz Úvod.)

V jiných knihách Písma se ovšem podstatné jméno *apokalypsis* nevyskytuje, s výjimkou deuterokanonického Sírachovce. A ve Zjevení se vyskytuje pouze zde, v tomto nadpise.

■ Ježíš Kristus

Výraz „Ježíš Kristus“ se v knize vyskytuje pouze třikrát, a to v 1. kapitole.

■ otroci

Překladatelé Nové smlouvy (a posléze i Staré smlouvy) překládají řecké slovo *doulos* českým slovem „otrok“. Nikdy jsem se netajil tím, že bych dával přednost slovu „služebník“. Dnešní Čech si totiž otroka představuje jako galejníka v okovech, případně jako černocha pracujícího na bavlněných plantážích na jihu Spojených států.

Takoví otroci jistě existovali i v novozákonních dobách. Mnozí otroci se ovšem měli mnohem lépe a jejich postavení odpovídalo spíše tomu, co označujeme slovem „nevolník“. Nicméně vycházím z textu ČSP.

Zde jsou podle všeho slovem „otroci“ označeni všichni křesťané.

■ Jan

Viz Úvod – autorství.

- Bůh dává toto zjevení svému Synu Ježíši Kristu se záměrem, aby ukázal křesťanům, co se má stát. Ježíš ovšem toto zjevení nepředává přímo, nýbrž skrze svého anděla.

Brzy

Toto slovo je pro knihu Zjevení typické. Vyskytuje se v 1. verši, ale hned čtyřikrát se vyskytuje i v poslední kapitole: „Pán Bůh duchů proroků poslal svého anděla, aby ukázal svým otrokům, co se má brzo stát.“ (22,6b) „Přijdu brzy.“ (22,7) „Přijdu brzy s odměnou a každému odplatím podle jeho skutků.“ (22,12) A znovu: „Přijdu brzy.“ (22,20) A vyskytuje se i v průběhu knihy – v dopisech sedmi sborům: „Přijdu na tebe brzy...“ (nebudeš-li činit pokání, 2,16) „Přijdu brzy – drž se toho, co máš.“ (andělu filadelfské církve, 3,11)

Vykladači by se mohli nechat svést k závěru, že Jan očekával brzké naplnění toho, co mu bylo zjeveno a o čem psal. Jenže psal i o tisíciletém království, takže mu přece muselo být jasné, že tak brzy to nebude...

S tímto napětím se můžeme vyrovnat tvrzením, že „Boží měřítka pro ‚brzy‘ jsou někdy jiná než ta naše“. To je jistě pravda, ale myslím, že toto slůvko „brzy“ může znamenat ještě něco jiného. Řecké tachy nebo en tachei lze přeložit slovem „brzy“, ale stejně dobře i slovem „náhle“.²⁵

Toto slovo „náhle“ jsme mohli osobně prožít. Na rovině dějinné i na rovině osobní. V osmdesátých letech jsme jen doufali, že komunismus jednou padne. Ale těžko by si někdo dovolil předpově-

25 K tomuto názoru se kloní i Morris (s. 46) nebo Wiersbe (s. 570).

dět, že to bude v druhé polovině roku 1989. A pak to přišlo. Nelze říci, že to bylo „brzy“, lze však říci, že to bylo „náhle“. (Nevšímejte si rozumbradů, kteří tvrdí, že oni to věděli.) Lze to ale prožít i na rovině osobní: Muž po dvaceti letech relativně spokojeného manželství opustí svou ženu a jí se zhroutí svět. Nelze říci, že to bylo „brzy“, lze ale s jistotou tvrdit, že to bylo „náhle“.

Události a zvraty, o nichž Jan píše, možná nenastanou „brzy“, ale většinou nastanou „náhle“. Náhle padne hvězda zvaná Pelyněk. Náhle se uzdraví smrtelná rána šelmy. Náhle vstanou z mrtvých dva proroci. Náhle přitáhne ze severu Góg.

Nastane-li nějaké „náhle“ v tvém životě, nebud' zaskočen. Neboť Bůh není zaskočen, a to je důležité. Bud' připraven na nejrůznější „náhle“, ať už pozitivní, nebo negativní.

Anděl

Rejchrt správně upozorňuje, že v žádné jiné biblické knize se tolik nepíše o andělech jako ve Zjevení.²⁶ Andělé se vyskytují již v knize Genesis, jejich četnost v biblickém textu ovšem narůstá a ve Zjevení kulminuje. Proměnou procházela i představa andělů. Ze starozákonních míst, ať už třeba v Genesis nebo v knize Soudců, se andělé zjevují biblickým postavám v natolik lidské podobě, že ti, kdo s nimi hovořili, si nebyli jisti, zda jde o lidi nebo o anděly (mimořádně jasně je to patrné v příběhu o narození Samsona).

V Žalmech, ale i v Izajášovi a Ezechielovi, se objevují serafové a cherubové. Ty už by si nikdo s lidmi nespletl, protože jako lidé vůbec nevypadali – už proto, že měli křídla. Domnívám se, že zpočátku by čtenáře Starého zákona nenapadlo zařazovat tyto „anděly“ do stejné kategorie jako „posly“, s nimiž se setkali např. Abraham nebo Gedeon. Používal se pro ně ostatně i jiný výraz.

Nicméně v době mezi uzavřením starozákonního kánonu a dobou, kdy Jan zapisoval Zjevení, se duchovní oblast zaplnila anděly různých posláních a kategorií.

Ve Zjevení 14,6 se objevuje anděl letící prostředkem nebe. Rejchrt poznamenává, že takový obraz je Starému zákonu cizí; starozákonní andělé nelétali. (Jedinou výjimkou je Da 9,21, nicméně i ta je sporná.) V pozdní judaistické literatuře ale již nejde o nic neobvyklého.

Zde se ovšem vývoj nezastavil. Stálo by asi za speciální studii zjistit, jaká cesta vedla od mocných „archandělů“, jak je znal judaismus, k baculatým barokním anděličkům s legračními křídélky. Dnešní představy o „andělech“ jsou dosti infantilní; chodí však mezi námi lidé, kteří zakusili setkání s anděly podobně jako Petr, kterého jeden z nich (evidentně v dokonale lidské podobě) vyvedl z vězení.²⁷

Zjevení zná několik druhů andělů. Několikrát zmiňuje „silného“ anděla (např. 5,2 a 18,20), dále čteme o „andělu ohně“ (14,18) a „andělu vod“ (16,5). Andělé ze 7,1 mají zřejmě v kompetenci vítr (Mrázek).

1,2

Ten dosvědčil slovo Boží a svědectví Ježíše Krista, vše, co uviděl.

■ svědectví Ježíše Krista

Tento výraz lze chápat dvojím způsobem. Buď jako svědectví Kristovo, nebo jako svědectví o Kristu. Spolu s Gábrišem se kloním k této druhé možnosti.

1,3

Blahoslavený, kdo předčítá (n.: hlasitě čte), i ti, kdo slyší slova tohoto proroctví a zachovávají, co je v něm zapsáno, neboť ten čas je blízko.

■ blahoslavený

Viz rámeček Blahoslavenství.

■ předčítá

Řada komentátorů²⁸ z tohoto verše usuzuje, že Jan předpokládal, že jeho kniha bude čtena při bohoslužebných shromážděních. Klesnil upozorňuje, že žádná jiná biblická kniha nemá podobné zaslíbení, že kdo ji předčítá, bude blahoslavený.

■ čas je blízko

Srv. 22,10: Ještě mi řekl: „Nezapečet' slova proroctví tohoto svitku, neboť ten čas je blízko.“ Není patrně bez významu, že tato slova jsou na začátku a na konci knihy.

Blahoslavenství

Ve Zjevení je jich sedm: 1,3; 14,13; 16,15; 19,9; 20,6; 22,7.14.

1. *Blahoslavený, kdo předčítá (_n.: hlasitě čte), i ti, kdo slyší slova tohoto proroctví a zachovávají, co je v něm zapsáno, neboť ten čas je blízko. (1,3)*
2. *Blahoslavení mrtví, kteří od této chvíle umírají v Pánu! (14,13)*
3. *Hle, přicházím jako zloděj; blahoslavený, kdo bdí a střeží své šaty, aby nechodil nahý a neviděli jeho nahotu. (16,15)*
4. *Blahoslavení, kdo jsou pozváni k Beránkově svatební hostině. (19,9)*
5. *Blahoslavený a svatý, kdo má podíl na prvním vzkříšení. (20,6)*
6. *Blahoslavený, kdo zachovává slova proroctví tohoto svitku. (22,7)*
7. *Blahoslavení ti, kdo si perou roucha, aby měli právo ke stromu života a aby branami vstoupili do města. (22,14)*

1,4

Jan sedmi sborům (_n.: církvím) v Asii: Milost vám a pokoj od Toho, který jest a který byl a který přichází, i od sedmi duchů, kteří jsou před jeho trůnem.

28 Např. Morris *ad loc.*; Harrington s. 42

■ sedm sborů

Sedmička je jistě symbolická. V té době bylo v Asii patrně více než sedm sborů. Nevíme, na základě jakých kritérií byly tyto sbory vybrány. Viz heslo „Sedmička ve Zjevení“ v kapitolce „Symbolický význam čísel“ na s. 53.

■ Asie

Dnes největší kontinent; tehdy se však tímto názvem označovala pouze malá západní část dnešní Malé Asie (tj. Turecka). Tato oblast se někdy v letech 133–130 př. Kr. stala římskou provincií stejného jména.

■ milost a pokoj

Úvodní pozdrav z dopisů, jak jej nacházíme např. v Ř 1,7. Slovo „milost“ se ovšem ve Zjevení vyskytuje pouze zde a v samotném závěru (22,21). U Pavla najdeme tento pojem více než stokrát.

■ ten, který jest a který byl a který přichází

Tento obrat najdeme ještě v 1,8; 4,8; 11,17 a 16,15, ovšem v posledních dvou výskytech bez „který přichází“, protože dle 11,17 právě přišel.

Tento obrat je vlastně výkladem Božího jména z Exodu 3,14 (Jsem, který jsem). Podle Adama Clarka slovo „byl“ hovoří o věčnosti před časem (*æternitas a parte ante*), „je“ o čase samotném a „přichází“ („bude“) o věčnosti, kdy času již více nebude (*æternitas a parte post*).

■ sedm duchů

Viz jednak příslušný rámeček, jednak heslo „Sedmička ve Zjevení“ v kapitolce „Symbolický význam čísel“ na s. 53.

■ trůn

Viz příslušný rámeček.